

การศึกษารวบรวมและคัดพันธุ์พริกใหญ่ กรณีจังหวัดเชียงใหม่ The Chilli Collection and Selection Case Study of Chiang Mai Province

จตุรงค์ พวงมณี รัตนาพร กิติกาศ ศักดิ์มณฑรี นาชัยเวียง และ จำลอง โพธาเจริญ
ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

บทนำ

พริกใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่เรียกว่าพริกหนุ่ม เป็นพืชผักที่มีความผูกพันเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนไทยมาตลอด โดยใช้เป็นส่วนปรุงแต่งรสชาติอาหารที่สำคัญดังจะเห็น จากอาหารส่วนใหญ่นิยมใช้พริกเป็นส่วนประกอบเกือบทุกมื้อ ด้วยเหตุนี้พริกใหญ่จึงเป็นพืชผักที่สำคัญอีกชนิดหนึ่งที่ตลาดต้องการในปริมาณมาก

ในเขตที่ราบลุ่มเชียงใหม่ เกษตรกรจะปลูกพริกใหญ่หลังการปลูกข้าว หรือปลูกบนที่ดอนในฤดูฝน จากการสังเกตในหลายพื้นที่ของหวัดของจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าในแต่ละพื้นที่พันธุ์พริกใหญ่ของเกษตรกรมีลักษณะที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป เช่นสีของผล รูปทรงของผลลักษณะทรงพุ่ม และที่สำคัญคือผลผลิตและคุณภาพที่แตกต่างกัน จากข้อสังเกตดังกล่าวทำให้เกิดแนวความคิดที่จะรวบรวมพันธุ์พริกใหญ่ เพื่อทำการศึกษาและคัดพันธุ์พริกใหญ่ที่มีผลผลิตและคุณภาพสูง สำหรับเผยแพร่สู่เกษตรกรและใช้เป็นเชื้อพันธุ์กรรมในการปรับปรุงพันธุ์ต่อไป

วิธีการวิจัย

การรวบรวมศึกษาและคัดพันธุ์พริกใหญ่มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. การสำรวจและเก็บรวบรวมพันธุ์พริกใหญ่
2. การศึกษาลักษณะพันธุ์และลักษณะทางเกษตร ปลูกตัวอย่างที่รวบรวมได้ในแปลงทดลองใช้การวางแผนการทดลองแบบ **Randomized complete block design** เพื่อ
  - 2.1 ศึกษาลักษณะพันธุ์ตามที่แนะนำโดย IBPGR
  - 2.2 เปรียบเทียบผลผลิตพริกสดระหว่างตัวอย่างพันธุ์
  - 2.3 ประเมินคุณภาพของผลผลิต โดยใช้ลักษณะตามความต้องการของตลาดเป็นเกณฑ์ เช่น ลักษณะสี ความยาวผล และผิวของผล เป็นต้น
  - 2.4 ศึกษาเปอร์เซ็นต์การเป็นโรค และความเสียหายเนื่องจากแมลงในพริกใหญ่แต่ละตัวอย่างโดยนับจำนวนของต้นพริกที่แสดงอาการของโรคและที่ได้รับ ความเสียหายจากแมลง และวิเคราะห์ผลเป็นเปอร์เซ็นต์

3. นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ผล
4. สรุปผลการศึกษาและคำแนะนำ

ผลการวิจัย

ได้ทำการสำรวจพื้นที่ปลูกพริกผลใหญ่ตามแหล่งปลูกต่าง ๆ 15 อำเภอ คือ อำเภอแมริม เชียงดาว แม่แตง สันทราย ดอยสะเก็ด เมือง สารภี สันกำแพง กิ่งอำเภอแม่ออน หางดง สันป่าตอง จอมทอง กิ่งอำเภอดอยหล่อ กิ่งอำเภอแม่อาง ฮอด และอำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

จากการสำรวจพบว่าแหล่งปลูกพริกใหญ่ 23 แหล่งปลูก เก็บรวบรวมตัวอย่างได้ 41 ตัวอย่าง จากการศึกษาลักษณะพันธุพริกใหญ่ของตัวอย่างทั้งหมดสามารถจำแนกโดยพิจารณาจากสีผลได้ 3 กลุ่มคือ

1. กลุ่มพริกใหญ่สีเขียวเข้มมี 13 ตัวอย่าง และพบมีการปลอมปน (หมายถึงใน 1 ตัวอย่างมีลักษณะประจำพันธุ์ 2 ลักษณะ) อยู่ในตัวอย่าง # 44 1 ตัวอย่าง รวมพริกใหญ่ผลสีเขียวเข้มทั้งหมด 14 ตัวอย่าง

2. กลุ่มพริกใหญ่ผลสีเหลือง มี 7 ตัวอย่าง และพบมีการปลอมปน (หมายถึงใน 1 ตัวอย่าง มีลักษณะประจำพันธุ์ 2 ลักษณะ) อยู่ในตัวอย่าง # 6 # 7 # 22 # 27 # 29 # 41 และ # 56 มี 7 ตัวอย่าง รวมพริกใหญ่ผลสีเหลือง ทั้งหมดมี 14 ตัวอย่าง

3. กลุ่มพริกใหญ่ผลสีเขียวอ่อน 10 ตัวอย่าง และพบมีการปลอมปน (หมายถึงใน 1 ตัวอย่าง มีลักษณะประจำพันธุ์ 2 ลักษณะ) อยู่ในตัวอย่าง # 10 # 30 และ # 36 มี 3 ตัวอย่าง รวมพริกใหญ่ผลสีเขียวอ่อนทั้งหมด 13 ตัวอย่าง

ผลการศึกษาเปรียบเทียบผลผลิตพริกสด และการประเมินคุณภาพของผล โดยใช้ลักษณะความต้องการของตลาดเป็นเกณฑ์ พบว่ามีกลุ่มพริกที่ให้ผลผลิตสูง ขนาดของผลยาวและโต มีคุณภาพของผลดีตรงกับความต้องการของตลาด มีดังนี้

1. พริกกลุ่มผลสีเขียวเข้ม จากการประเมินคุณภาพผลและเปรียบเทียบผลผลิต พบ 5 ตัวอย่าง ที่มีคุณภาพผลดี ให้ผลผลิตสูงได้แก่ # 10 # 20 # 35 # 36 และ # 49 ในกลุ่มนี้ พริก # 10 ให้ผลผลิตสูงสุด (ตารางที่ 1)

2. พริกกลุ่มผลสีเหลือง จากการประเมินคุณภาพผล และเปรียบเทียบผลผลิต พบ 7 ตัวอย่าง ที่มีคุณภาพผลดีให้ผลผลิตสูง ได้แก่ # 24 # 6 # 25 # 28 # 29 # 6/1 และ # 27 ในกลุ่มนี้ พริก # 24 ให้ผลผลิตสูงสุด (ตารางที่ 1)

3. พริกกลุ่มผลสีเขียวอ่อน ผลจากการประเมินคุณภาพ และเปรียบเทียบผลผลิต พบ 3 ตัวอย่างที่มีคุณภาพผลดีให้ผลผลิตสูง ได้แก่ # 23 # 30 และ # 9/1 ในพริกกลุ่มนี้ # 30 ให้ผลผลิตสูงสุด (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ผลผลิตของกลุ่มพริกใหญ่ที่สำรวจพบในแหล่งปลูกต่างๆ ของจังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มพันธุ์	รหัส	ผลผลิตสด (กก./ไร่)
ผลสีเขียว	10	4,230
	20	3,492
	49	3,295
	36	3,112
	35	3,031
ผลสีเหลือง	24	4,850
	6	4,606
	25	3,946
	6/1	3,319
	27	3,218
	29	3,156
	28	3,141
ผลสีเขียวอ่อน	29/1	3,104
	30	3,329
	23	3,188
	9/1	2,804

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในการเก็บรวบรวมพันธุ์พริกขั้นต้นของเกษตรกร เป็นการคัดเลือกพันธุ์พริกจากแปลงผลิตโดยตรง ซึ่งเป็นการผสมเกสรปล่อยตามธรรมชาติ และมีโอกาสเกิดการผสมข้ามพันธุ์ได้ หลังจากพริกติดผลแล้วเกษตรกรใช้วิธีการตัดพันธุ์จากต้นที่ติดผลตก ขนาดผลใหญ่ หรือคัดเฉพาะผลที่มีขนาดใหญ่ในแต่ละต้นสำหรับเก็บไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ ด้วยเหตุนี้เมล็ดพันธุ์ส่วนใหญ่มักจะมีพันธุ์ปลอมปน ซึ่ง

เห็นได้จากพริกในพันธุ์เดียวกันมีหลายลักษณะทำให้ผลผลิตพริกมีคุณภาพต่ำ ดังนั้นในการคัดพันธุ์พริกเกษตรกรควรใช้ถุงในล่อนคลุมต้นพันธุ์เพื่อป้องกันการผสมข้ามพันธุ์

จากการศึกษาลักษณะประจำพันธุ์พริกใหญ่ พบว่ามีพริกหลายตัวอย่างที่ให้ผลผลิตสูงคุณภาพผลดี ควรนำเอาตัวอย่างพริกเหล่านี้ไปแนะนำแก่เกษตรกร และในพริกบางตัวอย่างพบว่ามีการกระจายพันธุ์ (หมายถึงใน 1 ตัวอย่างมีลักษณะประจำพันธุ์ 2 ลักษณะ) ควรมีการคัดพันธุ์ออกจากประชากรเดิมให้ได้พันธุ์บริสุทธิ์เพื่อให้พริกมีผลผลิตและคุณภาพสูงขึ้น

คำสำคัญ: พริกใหญ่; รวบรวมและคัดเลือกพันธุ์